

Slovākija, Ungārija, Horvātija un Austrija

10.10.- 19.10.2015.

LPIA pieredzes semināru apskats.

Brauciena mērķis:

1. Sadarbības stiprināšana ar LPIA partneri - Slovākijas pašvaldību izpilddirektoru asociāciju (STMOU)
2. Jaunu kontaktu dibināšana ar kolēģiem Slovākijā, Ungārijā, Horvātijā un Austrijā.
3. Diskusija par pašvaldību funkciju veikšanu un pieredzi citās valstīs.
4. Izzināt pašvaldību iespējas reāli atbalstīt uzņēmējdarbību.

Pašvaldību ārvalstu kolēģu prezentāciju un diskusiju anotācija.

SLOVĀKIJA

LPIA un Slovākijas ICMA sadarbība jau turpinās 4 gadus, atsevišķi kolēģi bijuši vizītē Slovākijā sadarbības projekta ietvaros, arī kolēģi no ICMA pabijuši LPIA pasākumos. Šī ir LPIA atbildes vizīte

5. gadsimtā p.m.ē. tagadējā Slovākijas teritorijā uz dzīvi apmetās slāvu ciltis. Pēc Pirmā Pasaules kara beigām Slovākija kopā ar Čehiju apvienojās un izveidoja Čehoslovākiju. Vēlāk Slovākijas teritorija nonāca komunistu rokās un kļuva par Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku. 1989. gadā slovāki atbrīvojās no komunistu varas. 1993. gadā sadaloties Čehoslovākijai, tika pasludināta neatkarīga Slovākijas Republika. 2004. gadā Slovākija iestājās ES un NATO. Slovākija ir daļa no Šengenas zonas, un 2009. gada 1. janvārī par Slovākijas oficiālo valūtu kļuva eiro.

Slovākija ir parlamentāra republika, kas sastāv no astoņiem apgabaliem. Slovākijas oficiālā valoda ir slovāku valoda. Galvaspilsēta un lielākā pilsēta ir Bratislava. Slovākija ir ANO, OECD un PTO pilntiesīga locekle.

Platība: 49 035 km² **Iedzīvotāji:** 5 488 339

Vidējais iedzīvotāju vecums:

vidējais: 38,4 gadi

vīrieši: 36,9 gadi

sievietes: 39,9 gadi

Semināri un tikšanās ar Slovākijas kolēģiem

Brezno – reģiona un vietējās pašvaldības centrs. 750 gadu jubileja šogad. Pamatlicējs- Ungārijas karalis Ludvigs. Pilsētas ģerbonis no mitoloģijas (lilijas).

Bija svarīgs kokapstrādes centrs, 2.Pasaules kara laikā pretošanās kustības centrs.

Iedzīvotāju skaits laikos mainījies, bijuši kāpumi un kritumi ekonomiskā dzīvē, cīņa pret ienaidniekiem.

Šobrīd 21 000 iedz., 66 000 iedz. reģionā. 1203 km². Reģiona, kultūras centrs, 3 pamatskolas pilsētā, 4 vidusskolas visai apkārtnē, 5 b/d, universitāte. Izteikta tūrisma industrija. Vārti tūristiem. Mākslas, kultūras dzīve aktīva. Dzīvo daudz ievērojamas kultūras personības.

Šogad lieli rekonstrukcijas darbi (pilsētas laukums, sinagoga, gatavojas domes u.c. vēsturisko ēku vēsturiskās ēkas rekonstrukcijai). Pašvaldības mērķis- radīt labus dzīves apstākļus cilvēku dzīvei šeit (kanalizācija rekonstrukcija, vienīgā reģiona kinoteātra modernizācija (valsts grants tehnikas iegādei)

<https://www.google.sk/maps/place/Mestsk%C3%BD+%C3%BArad+Brezno/@48.8067731,19.6424047,17z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x471564d86fd439a5:0x50b40a5f1d18f414?hl=sk>.

Ar ES līdzekļu apguvi grūtības, grūti iesaistīties. Rekonstruē skvēru, sinagogai (kultūrvēsturiskais objekts) paredzēta rekonstrukcijas pabeigšana novembra beigās. Pēc 2. Pasaules kara izmantoja kā noliktavu, tagad atgriež kultūrvēsturisko mantojumu pilsētai. tas nav reliģistriskais centrs, jo 0 musulmaņi. Toties ir čigāni, ja par minoritātēm runa, pilsētā ap 1-2 tkst., lielas ģimenes čigāniem- ap 10 bērniem. Iedz. skaits samazinās, bezdarbs ap 10%, daudzi strādā, bet neskaitās, ka to dara, strādā citos reģionos. Notiek bezdarbnieku pārkvalifikācija. Ja grib strādāt, darbu atrod, prot to darīt. Problēma ar čigāniem, tradīcijas nestrādāt.

~200 dzīvokļi ir pilsētas īpašums, problēmas, jo ļoti remontējami.

Mērs ievēlēts tiešās vēlēšanās + 21 deputāts. 20 milj. budžets- 68% no nodokļiem, pārējais – NĪN, biznesa iemaksas u.c. ir vietējās nodevas (piem., par suni gadā 50 EUR, ja dzīvoklī. Mājās var turēt 3 suņus, nemaksājot. Policija kontrolē. Atkritumu nodeva 21 EUR gadā par savākšanu, šķirošanu u.c. Lieliem atkritumiem- maksā par speciāliem konteineriem, par servisu.

Izglītības budžets no valsts (~12 milj.); 1600 skolnieki, 800 bērnu dārzos.

Čigānu skola, kādreiz bija 1-2 skolnieki klasē, tagad ir pat ciematā skola tikai čigāniem, jo slovāki ved uz citām skolām.

Atkritumi- pašvaldības uzņēmums (tas tikai pašvaldības pienākums). Šis uzņēmums nodarbojas ar visu komunālo saimniecību.

Bēgļu problēmu neizjūt, tā ES problēma. Bēgļi dodas uz Vāciju.

Pilsētā ir hokeja klubs, ir Brezno komanda. Blakus ir rūpniecības pilsētas- sava 1. līgas futbola komanda. Ir pilsētas sporta bāzes, katrā skolā sporta bāze. Ir baseins pilsētā, rekonstrukcija vajadzīga liela. Vajag arī kultūras ēkas remontēt, sakrājušās gadiem problēmas.

Sabiedriskās organizācijas saņem dotācijas no pilsētas budžeta konkrētiem mērķiem, arī raksta starptautiskos projektus. pašvaldība dotē ar telpām, komunālajiem pakalpojumiem. Atbalstu saņem reģistrētās NVO.

Ir 2000 m² tehnoloģiskais biznesa parks, biznesa centrs. pašvaldība gatavojas to attīstīt. Pašvaldība veido infrastruktūru.

Tūrisma industrija- ziemas sporti, nūjošana vasarā. Peldēšana. Tuvu minerālbaseini. 18 bedrīšu golfa laukums.

Medniecība attīstīta. ĀCM šo teritoriju neskar, bet zina, aks ta sir.

“Jans Kostra teicis, ka diena nodzīvota velti, ja nesatiec kādu jaunu personu. Esiet laipni gaidīti pie mums! Jauku dienu!”

Kalna nad Hronom. Pilsētas mēra uzruna.

Vairāk kā 2000 iedz. (~5% čigāni, kas gan oficiāli parādās kā slovāki vai ungāri pēc pasēs); mēru ievēl tiešās vēlēšanās uz 4 gadiem. Mērs jau 2.sasaukumu (t.i., 5.gadu). Levices rajonā ap 40 000 iedz. Lielākie ciemi (3-4) ap 1,5-2 tkst. iedz.; 34 km²

Ienākumi labi budžetā no atomelektrostacijas (zemes nodoklis līdz 100x lielāks kā normāli, ja pašvaldība lemj. Izmanto to). AES 2 bloki strādā, domā, ka nākamgad jau nākamie 2 bloki būs. Elektriķi – katrs pērk brīvā tirgū. 6-8 kompānijas piedāvā izolē. 53 eur/MW + piegāde. Tikai augstsprieguma tīkli valstij, elektriķu piedāvā privātās kompānijas.

Pilda arī valsts funkcijas, valsts to finansē no sava budžeta caur pašvaldību. No nodokļiem budžetā 68%, pārējais nodevas un valsts uzdevumu finansējums.

Atkritumu saimniecība - poligons atrodas šajā teritorijā. Citas pašvaldība smaksā par noglabāšanu. Teritorijas iedz.maksā nodevu par savākšanu tikai 3 eur/gadā, jo tāds politiskais lēmums. Iedz.šķiro papīru, stiklu, plastmasu. Pašlaik vēl salīgta kompānija savāc atkritumus, bet no 01.01.2016.jauns likums, būs pilnīgi citāda kārtība.

1 pamatskola (~200 skolēni), 1 vidusskola ar profesionālo izglītību (tirdzniecība un datortehniķi), bērnu dārzs, jāpaplašina, jo trūkst vietas (10-15 bērni rindā).

~ 8% bezdarbs. Sociālā palīdzība – pabalsti dzīvoklim, veselībai u.c.

Skolēni paši uz skolu ar vecākiem mazie vai kājām, bet no attālāka rajona - ar pašvaldības autobusu no rīta (~2km)

Darba vietas tepat AES, pašvaldībā, apkalpojošā sfērā, SPA centrā, brauc uz centru. Lauksaimnieki (50-100 cilv. nodarbināti). Maz privātie fermeri, maza zemes platība katram. Pārsvarā visa zeme nomā vai īpašumā kompānijai, kas bija slovāku, bet dāņi pārpirka kompāniju.

Ceļi, ielas - pašvaldības rūpe. Pašvaldībai pieder tehnika, kopj un remontē. Valsts ceļi - tikai lielie.

Komunālā saimniecība – daļa pašvaldības, daļa privātā. Apkure ar gāzi pārsvarā.

Vidējā alga valstī ~800 EUR, zemākā 405 EUR no 01.01.2016. šeit vidējs dzīves līmenis, tuvāk Ukrainai- zemāks.

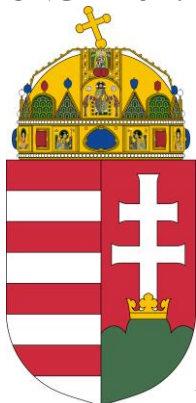
2.Pasaules kara laikā marta beigās pie upes apturēja frontes virzīšanos, 2-3 mēn notika smagas apšaudes.

LPIA un slovāku asociāciju sadarbība. Slovāku kolēģu pieredze Pasaules izpilddirektoru asociācijā (ICMA).

<https://www.google.sk/maps/place/Obecn%C3%BD+%C3%9Arad/@48.1987208,18.5152909,14z/data=!4m2!3m1!1s0x476ade16279a73b7:0x4aa209586afaa0cf?hl=sk>

STMOU prezidents **Peter Agh** informē par pasaules izpilddirektoru asociācijas ikgadējo sanākumi un semināriem Sietlā š.g.septembrī. no 6000 dalībniekiem Eiropas valstu pašvaldības parstāvēja neliels skaits. Lai aktivizētu šo kopīgo darbu, sadarbību, 2016.gada vasarā Čehijā tiks rīkota Eiropas biedru tikšanās, lai izdiskutētu sadarbības veidus un mēģinātu. LPIA uzaicināta piedalīties, kā arī saņēmām pateicību par labi organizēto tikšanos Latvijā š.g.jūnijā.

UNGĀRIJA.

Pēc gadsimtiem ilgas ķeltu, romiešu, huņņu, slāvu, gepidu un avāru teritorijas apdzīvošanas, ungāru lielkņaz Ārpāds dibināja Ungāriju pēc teritorijas iekarošanas. Viņa mazmazdēls Ištvāns I kāpa tronī 1000 gadā, pārvēršot valsti par kristīgu karaļvalsti. 12. gadsimta vidū, Ungārija kļuva par Rietumu pasaules vidējo varu, sasniedzot zelta laikmetu 15. gadsimtā.

Pēc Mohāčas kaujas 1526. gadā un osmaņu okupācijas (1541. – 1699.), Ungārijā sāka valdīt Habsburgi, un vēlāk izveidoja Austroungārijas impēriju (1867. – 1918.).

Ungārijas pašreizējās robežas tika izveidotas ar Trianonas līgumu (1920) pēc Pirmā pasaules kara, kad valsts zaudēja 71% savas teritorijas, 58% iedzīvotāju un 32% etnisko ungāru. Pēc starpkaru perioda, Ungārija pievienojās ass valstīm Otrā pasaules kara laikā, gūstot nopietnus bojājumus un zaudējumus. Pēc kara tā tika iekļauta Padomju Savienības sastāvā, kas sekmēja četru desmitgadu komunistisko diktatūru (1947 – 1989). Valsts ieguva plašu starptautisko uzmanību pēc 1956. gada Ungārijas revolūcijas un robežas atvēršanas ar Austriju 1989. gadā, kas agrāk bija ierobežota, paātrinot Austrumu bloka sabrukumu.

1989. gada 23. oktobrī, Ungārija atkal kļuva par demokrātisku, parlamentāru republiku, un mūsdienās ir valsts ar ļoti augstu tautas attīstības indeksu. Ungārija ir populārs tūrisma galamērķis, piesaistot 10 675 miljonus tūristu gadā (2013). Tai ir lielākā termālo ūdeņu alu sistēma, otrs lielākais termālais ezers pasaulē (Hēvizas ezers), lielākais ezers Centrāleiropā (Balatons), un lielākā dabas pļava Eiropā (Hortobāgas nacionālais parks).

Ungārija (ungāru: *Magyarország*) ir valsts Centrāleiropas vidienē bez pieejas pie jūras. Rietumos tā robežojas ar Austriju, ziemeļos ar Slovākiju, ziemeļaustrumos ar Ukrainu, bet dienvidaustrumos ar Rumāniju, dienvidos ar Serbiju, bet dienvidrietumos ar Horvātiju un Slovēniju. Valsts galvaspilsētā un lielākā pilsētā ir Budapešta. Ungārija ir Eiropas Savienības, NATO, OECD un Šengenas zonas dalībniece. Valsts oficiālā valoda ir ungāru, kura ir visplašāk izplatītākā ne indoeiropiešu valoda Eiropā.

Tikšanās **Budapeštas pilsētas domē - Vicemēra uzruna.**

Reti ierodas Latvijas delegācijas. Ungārijā ļoti daudzi interesējas par Latviju. Vakar vakarā īpaši, jo bija futbola spēle Latvija: Kazahstāna.50.-tajos gados ungāru futbolisti bija pasaulē labākie.

Priecājas par pozitīvajām pārmaiņām 90-to gadu sākumā kā Latvijā, tā Ungārijā.

Pašpārvalde. Budapeštā ir 23 rajoni. Atrodamies galvenajā mītnē (domē). Tauta ievēl 33 deputātus.

Viens ir mērs, arī 23 rajonu priekšsēdētāji ir dome, 9 atlikušos ievēl no partijām. Visi par visu zina un var kopīgi lemt par pilsētu. Bija uz 4 gadiem pilnvaras, tagad uz 5 gadiem būs no š.g. parlamentu arī vel uz 5 gadiem. Mērs ievēlets atkārtoti uz otro termiņu. Mērija un valdība sadarbojas, jo jau 5-6.-to gadu ir no vienas partijas. Budapeštā ap 2 miljoni iedz.(Ungārijā ap 10 milj.)

Budapešta ir ne tikai valsts centrs, bet nozīmīgs centrs lielā reģionā.

Vicemēra padomnieks, finanšu nodaļas vadītāja vietnieks – **prezentācija par uzņēmējdarbības attīstību** (pielikumā)

9 979 000 iedz., 93 029km² Ap Budapeštu 2 411 000iedz.

Vislielākais 17., vismazākais 7.rajons, bet tajā visblīvāk dzīvo.

Galvaspilsētā 2 līmeņu pašpārvalde- dome un katram rajonam sava pārvalde ar vēlētiem deputātiem.

Rajonu uzdevums ir rūpēties par konkrētās teritorijas iedzīvotājiem, veselība, sociālie, bērnu dārzu nodrošinājums, parku, ielu u.c.teritorijas uzturēšana, tūrisms, nodokļu iekasēšana.

Pilsētas mērija atbild par kopīgo attīstību, sabiedriskais transports, ceļu uzture, apkope, kapu, ūdens, elektrība, kanalizācija, atkritumi. Atkritumi – pilsētas uzņēmums. Arī gaze, sports, kultūra, CA, dabas aizsardzība, saimnieciskajos jautājumos- attīstība un pilnveidošana. 2015.g.izveidota stratēģija pilsētas infrastruktūras uzlabošanai un darba vietu izveidei. Līdz 2030.gadam. iesaistīti iedzīvotāji, gan dažādas institūcijas. Attīstība 4 virzienos- UD izveide, saimnieciskā un uzņēmējdarbība, jaunu ideju pilsēta, pilsētas ar labām darba vietām. Svarīgi atbalstīt kā lielos, tā vidējos/mazos uzņēmumos. Katrs 8.strādā vidējā vai mazā uzņ. 80% vidējie vai mazie. Tādēļ atbalsts no pilsētas ir vidējiem un maziem!

Budapeštas UD attīstība sbirojs, tas ir fonds, kas 100% pašvaldība sfonds (300 000EUR no pilsētas). 2 veida pakalpojumi- inovatīvās UD attīstība (palīdzēt dot idejas, atbalstīt inovāciju attīstību)un mikrofinansēšana (palīdz saņemt mazos grantus, aizdevumus, piedalās dažu uzdevumu finansēšanā no domes).

Piemēri inovācijām: i.e.Smart- attīstīs info komunikācijas, zaļo ražošanu. INNOCRAFTS- radošo mākslu programma, piedalās arī Rīga.

Izsniedz aizdevumus tehnikas iegādei vai citam, palīdz ar infrastruktūru, konsultē visos jautājumos, arī likvidācija sprocesā, ja nepieciešams.

Pagājušo nedēļ notika sacensības un 3 ieguva tiesības aizbraukt uz Telavivu uz festivālu, tur varēja Inovāciju festivālā parādīt sevi, reklamēt. Atsauksmes labas, jo ir jau kontakti izveidoti ar Izraēlu un citām valstīm. Ik pa laikam rīko šādus pasākumus.

No ES pašvaldībām līdzekļi infrastruktūrai, apskatīsim dažus objektus.

Ministriju u.c.valstij nepieciešamās ēkas pilsētā, kāda sadarbība?- ir institūcijas, kas ir telpas, ir ministrija pašu īpašumi, dažādi.

Galvaspilsēta pati nedod līdzekļus, bet ir starpnieks ar banku. Palīdz saņemt ES naudiņu.

Prezentācija par atkritumu apsaimniekošanu (Public Municipal Maintenance Company of Budapest).

Uzņēmums svin šogad 100 gadu jubileju. Atkritumi, ūdenssaimniecība, kanalizācija, tīrība pilsētā. Pirms simts gadiem atkritumus izveda ar zirgiem no pilsētas, ielas slaucīja ar zaru slotām (prezentācija pielikumā)

37 milj.forinti gada budžets, 140.vietā valstī šis uzņēmums. 3000 strādājošie. Atkritumu nodevu iekasē un apsaimnieko. 5 milj.dod pašvaldība. Ir līgums, jāuztur pilsētas tīra. Ir noteikts, kur jātīra. Atkritumus šķiro. Dalītā vākšana. Kaitīgie atkritumi. 2/3 sadedzina vienīgajā uzņēmumā, 140 000 mājāsaimniecības apgādā ar siltumu.

Sausos atkritumus savās ap 1000 vietām valsts un izglītība siestādēs. Vāc arī maisos 19 rajonos. Maisus var nopirkt veikalos vai līgumslēdzējistādēs, maisa cena= ietverta arī pakalpojuma cena.

Kompostēšana. Atļauj arī savos dārzos.

Ir atsevišķa sistēma uzņēmumiem. Likums nosaka, ka jāsavāc dalīti vāktie no privātajiem un no uzņēmumiem. Reizi gadā ir datums, kad var izmest liekās mantas, lieltgabariņus, gružus. Vāc arī kaitīgos atkritumus – nodod speciāli izveidotos punktus. Reizi gadā ats bez maksas. Liela sadarbība ar pilsētas rajoniem. Likums nosaka, ja atkritumi novietoti uz ielas vai laukumā, tad ta sir pašvaldības kompānijas īpašums. Vēl lielas problēmas ar tīrību, ir cilvēki- šķirotāji.

Dedzinātava ir pašvaldības uzņēmuma īpašums.

Pie katras mājas savāc. No Maija līdz okt.vāc arī zaļos atkritumus. Ir savākšanas salas (300), ir pagalmu vietas, individuālās mājas.

Atkritumu savākšana. 300 vietās dalītās vākšanas punkti. Citās vietās tikai pudeļu atšķirošana, ir arī tādas salas, kur 7veidu tvertnes. Infrastruktūra sakārtota ar ES fondu līdzekļi palīdzību. Zilais kont papīram, dzelt- metālam, pet pudelēm

Uz 27 vietām katru dienu brauc izvedēji. Iztukšo abu veidu urnas uzreiz no iedzīvotājiem.

Svarīga laba plānošana. Arvien lielāka vērība piedota dalītai vākšanai, līdzekļu ekonomiskai izlietošanai.

192 iedz., no kā savāc, 15 tūkst,uzņēmumi, 445 atkritumu laukumi. 139 maršruti. 13 maršruti ar lielajiem konteineriem.

~ 40 tūkst.to sadedzināšanai ir optimāls skaitlis.

Jauktie lielie sadzīves- 22 184; 36 to dalīti vāktie, 20 tūkst zaļie, 524 649 nešķīrotie.

Iedzīvotāju paradumi mainās, arvien vairāk vāc dalīti.

Tika izveidots fonds, lai tiktu vākti atbilstoši videi draudzīgi- ES un pilsētas līdzekļi. automašīnas, konteineru iegāde.

Samaksa iedzīvotājiem un apziņas veidošana- tāpat kā par elektrību un ūdeni iedz.maksā bankā vai ar čeku. Ar likumu maksā par tilpumu. Par dalītiem iedz.nemaksā. maisos liek tikai zaļos atkritumus.

~10EUR par 120m³, 1x nedēļā izved; mēnesī maksā iedzīvotāji. Mazturīgiem un pensionāriem pašvaldība dod atlaides.

No iedz.var savākt tikai pašvaldības uzņēmums, no uzņēmumiem- konkursa kārtībā. Pēc likuma būvgruži nav pašvaldības uzņēmuma kompetence. Toties no pašvaldība objektiem gan izved apši uz poligonu un izmanto kā pārklāšanas materiālu.

Atkritumu šķirošanā sadarbojas ar ieslodzījumu vietām.

Lauku rajonos pašvaldības atbild par atkritumu savākšanu. Informācijas kampaņu veic pašvaldības uzņēmums.

Ielu uzturēšana- pašvaldībai ir ienākumi no nodokļiem, no tiem jāsteno visi uzdevumi. ~ 5 miljardi forintu ielām. To saņem uzņēmums, nodrošina sētniekus, laistītājus, ielu tīrītājus, sniega tīrīšanu, uztur kārtībā pašvaldību ielas. Pašvaldības īpašumā ir ielas, kur brauc sabiedriskais transports, citas ielas aprūpē katrs rajons. Mājas priekšā ietve jāuztur īpašniekam, tas likumā. Parki, apstādījumi- pašvaldības dārzu uzņēmums, savāc atkritumus (stādījumi, zari) vienā vietā, atkritumu uzņēmums izved. Tīrību pārrauga pašvaldības atsevišķa struktūrvienība, tai ir speciāli telefoni, kur iedzīvoti zvana, informē, ja nav tīrība. Tad redz, kas savu pienākumu nepilda. Ir nesaprašanās par to, kas tad īsti par to atbild.

Kā īsti veidojas pašvaldības budžets?- no uzņēmumu nodokļa (par to, ka tas šai pašvaldība darbojas)- tas galvenais ieņēmums (1/3). Katrs rajons vāc nodokli no a/m, kas teritorijā. NĪN par zemi. Lielākie ieņēmumi no valsts (IIN pārdale)- ~2/3 no kopbudžeta.

Pašvaldību interešu aizstāvība?- senāk varēja pašvaldības deputāts reizē būt parlamenta deputāts, tagad ne. Iekšlietu ministrija pārrauga pašvaldības.

2000 iedz.viena pašvaldība, ap 1300 pašvaldībām. bija reforma. Soc.palīdzība, dokumentu izsniegšana miršanas gadījumiem, bāreņu uzraudzība tika nodota valstij.

Bēgļu jautājumi –valdība saņem ES atbalstu. Pašvaldība var pieprasīt no valsts. Pašvaldības uzņēmums tīra parkus, patiltes, dezinfiksē, teltis, mobilās tualetes. 27 mīgranti esot palikuši Ungārijā.

Attīstības projekti pilsētā (Pilsētas attīstības departaments).

Arī ungāri netika futbolā tālāk...

2 galvenie virzieni attīstībai.

Parādījās raksti, ka Budapeštā brūkošās mājās ierīko kafejnīcas (“drupu kafejnīcas”), jāuzlabo šī situācija.

Visas gājēju ielas izveidota kā sistēma- bez transporta vai ar ierobežotu transportu. Paraugš- Londonas satiksmes organizēšana. Tagad izveidots auto depo. Liela vērība arī kuģojamo līdzekļu transportam. Var ar vienu biļeti pārvietoties arī ar ūdens transportu. Velosipēdu laukumi- visu pasaules sistēmu apkopojums šeit. No pēdējiem būs pirmie! Veloceliņu sistēma. Lielās investīcijas papildina mazāki projekti biļešu automāti, informācija pieturās. To visu var arī ar telefona aplikāciju noskaidrot. Ļoti svarīgi un moderni, kas sasniegta 5 gadu laikā. Tā anv pasaules inovācija, bet šeit ļoti svarīgi!

Donavas krasta sakārtošana.

Rūpnieciskajos rajonos jaunas ēkas uzceltas sadarbojoties ar kultūras, izglītības iestādēm. Vecās dzirnavās izveidots moderns kultūras centrs (Valis)

Cerības attīstībai- 2024.gada Olimpiskās spēles.

Objektu/projektu rezultātu apskate . Donavas krasta infrastruktūras uzlabošana; velo infrastruktūra; degradēto teritoriju sakārtošana.

HORVĀTIJA

56 542 km² liela. Valstī dzīvo 4,44 miljoni iedzīvotāju. Horvātijas galvaspilsētā Zagrebā 779 000 iedz.

Saskaņā ar 1990. gada 22. novembrī pieņemto konstitūciju Horvātija ir parlamentāra republika. Prezidentu ievēl vispārējās vēlēšanās uz 5 gadiem. Kopš 2015. gada februāra prezidente ir Kolinda Grabara-Kitaroviča. Izpildvara ir Ministru padomei. Horvātijas premjerministrs ir Zorans Milanovičs (no 2011. gada decembra). Horvātijas parlaments (*Sabor*) ir vienpalātas likumdevēja iestāde, ko veido 160 tiešās vēlēšanās uz četriem gadiem ievēlēti locekļi.

Horvātija ir NATO un Eiropas Savienības dalībvalsts.

Par Horvātijas milzīgo kultūras mantojumu liecina seši Pasaules kultūras mantojuma objekti un astoņi nacionālie parki. Horvātijas kultūrbagātība atspoguļo arī tās dažreiz nemierīgo vēsturi, sākot ar Romas impērijas laiku un vēlāk ar atrašanos starp Austroungārijas un Osmaņu impērijas robežām.

Horvātu virtuvei raksturīgi tādi ēdieni kā uz restēm cepta gaļa, dalmāciešu kūpinātais šķiņķis, sālītas sardīnes, aitas siers un salami desa ar papriku. Horvātija ir slavēta arī ar savu vīnu, jo vīnkopības tradīcija aizsākusies tālā senatnē.

Horvātijā arī tradīcija atbalstīt sportu, īpaši futbolu, ir vairāk nekā 400 000 aktīvu sportistu. Populārākais sporta veids valstī ir futbols. Horvātijas Futbola federācijā ir reģistrēti 118 000 sportisti. Horvātijas pazīstamākie futbola klubi ir Splitas "Hajduk" un GNK Dinamo Zagreb. Pēdējos gados Horvātijā norisinājušies arī virkne starptautisku sporta notikumu, kā, piemēram, 2009. gada Pasaules rokasbumbas čempionāts, 2007. gada Pasaules galda tenisa čempionāts, 2000. gada Pasaules airēšanas čempionāts un virkne citu notikumu. 2013. gadā Zagrebas "Medveščak" pievienojās Kontinentālajai hokeja līgai. Lielākā daļa horvātu ir katoļi, bet *otrā reliģija* Horvātijā ir futbols. Ikviens – no bērna līdz sirmgalvim – Horvātijā interesējas par futbolu. Horvātijā ir 4,5 milj. iedzīvotāju, un tieši tikpat daudz esot arī futbola mīlētāju. Caur šo spēli horvāti sevi arī ierakstījuši pasaules vēsturē.

Tikšanos Horvātijas galvaspilsētā **Zagrebā** sākam ar objektu apskati. Lepojas ar seno vēsturi, ēkām, saviem ļaudīm.

Turpinājumā saņemam īsu apskatu par valsti un pašvaldībām.

Horvātijā publiskā pārvalde sarežģīta, liela "armija" administratīvo darbinieku. Ir valsts pārvalde, tad apgabals (žūpija), kas kombinēta valsts un pašvaldību pārvalde, tad rajons, pilsētas un ciemi. Katram savas atšķirīgas funkcijas, bet daudz pārklājas, nav skaidri saprotamas. Piemēram, šobrīd, kad valstī daudzās vietās plūdi, kas būtu valsts pienākums, ciemos pirms Opātijas, pašvaldība atbalstu no valsts nesagaida, pati novērš plūdu sekas, jo vietējais ciema vadītājs ir ievēlēts un dzīvo tepat blakus, jādara to, ko vajag teritorijas iedzīvotājiem. Valdība tālu, vienaldzība.

Novembra sākumā parlamenta vēlēšanas, tas tagad mēnesi nestrādā, nodarbojas ar aģitāciju. Abas vadošās partijas savā starpā dikti naidīgas (esošais premjers un topošais), prognoze, ka mainīsies partijas vietām, jo iedzīvotāji ļoti neapmierināti ar esošo situāciju, mazi ienākumi. Pirmo reizi balsos par partiju sarakstiem nevis tikai par partiju.

Horvātijā ir **128** pilsētas. Šis skaits ir mainīgs, senajām pilsētām statuss nemainās, ir pat pilsētiņa, kam tikai 180 iedz. Jauno laiku pilsētām statusu atņem, ja neizpilda kritērijus (~padsmīt gadu, jo tad

pieņēma likumu), dažos gadījumos tas izmantots. Horvātijā apdzīvotās vietas pilsētas statusu (horvātu valodā: *grad*) var iegūt, ja atbilst šādiem nosacījumiem:

- župānijas centrs
- apdzīvota vieta ar iedzīvotāju skaitu virs 10 000 iedzīvotājiem
- vai arī kāds izņēmums.

Pilsētas (*grad*) ir vietējais administratīvais ekvivalents pašvaldībai (*općina*). Atšķirība ir tāda, ka teritorija pilsētas gadījumā ietver tikai pašu pilsētu, savukārt pašvaldības gadījumā tā parasti sastāv no vairākām ciematu grupām.

- 1991.gadā Horvātijā bija 70 pilsētas un 419 pašvaldības, kas bija apvienotas 20 apgabalos (župānijas), savukārt Zagreibai kā galvaspilsētai ir speciāls statuss
- 2001.gadā bija 122 pilsētas (izņemot Zagrebu) un 423 pašvaldības. Tas bija teritoriālais iedalījums, ko izmantoja 2001.g. tautas skaitīšanas datos
- 2006.gadā bija 127 pilsētās un 429 pašvaldības. Šis sadalījums tika izmantots arī pēdējā tautas skaitīšanā 2011.g.
- 2013.gadā Popovačas tika piešķirtas pilsētas tiesības, tādēļ pašlaik pavisam ir 128 pilsētās un 428 pašvaldības

Pilsētu sadalījums pa

Župānijām

Pilsētu skaits

Bjelovaras-Bilogoras župānija	5
Brodas-Posavinas župānija	2
Dubrovnikas-Neretvas župānija	5
Istras župānija	10
Karlovacas župānija	5
Koprivnicas-Križevci župānija	3
Krapinas-Zagorjes župānija	7
Likas-Seņas župānija	4
Medžimurjes župānija	3
Osijekas-Baranjas župānija	7
Požegas-Slavonskas župānija	5
Primorskas-Goranskas župānija	14
Sisakas-Moslavinas župānija	7
Splitas-Dalmācijas župānija	16
Šibenikas-Kninas župānija	5
Varaždinas župānija	6
Viroviticās-Podravinas župānija	3
Vukovaras-Srijemas župānija	5
Zadaras župānija	6
Zagrebas pilsēta	1
Zagrebas župānija	9

Horvātijas dabas parks **PLITVICI**.

Horvātija sastāv no divām daļām - kontinentālās daļas, kura izvietota valsts iekšienē un Adrijas jūras piekrastes, kura izstiepusies lielā attālumā. Ir lielas kalnu grēdas. Augstākā virsotne ir 1830 m augsta. Adrijas jūras piekrastei šajā vietā ir raksturīgs liels salu skaits, kuras ir izstieptas paralēli krastam ziemeļrietumu-dienvidaustrumu virzienā. Pavisam 1145 lielākās salas aizņem 2500 km² lielu teritoriju, no kurām apdzīvotas ir 47 salas. Vispār pāri par 2000 salām. Salās atrodas 3 no 8 Horvātijas nacionālajiem parkiem. Krasta līnijas garums ir ļoti liels lielā salu daudzuma dēļ - 5 835 km, no kuriem 1 777 km ir kontinentālās piekrastes garums, bet 4 058 km ir salu krastu kopgarums. Ziemeļos Horvātija robežojas ar Slovēniju (670 km), ziemeļaustrumos ar Ungāriju (329 km), austrumos ar Serbiju (241 km), dienvidos ar Bosniju un Hercegovinu (932 km) un Melnkalni (25 km).

Dabas parka infrastruktūra šajās dienās lielā platībā applūdusi, zemākā parka daļa apmeklējama, ievērojot drošību (pašrisks), daļa zem ūdens, nav pieejama apskatei. Regulāri laipas atjaunojamas, daudz informācijas, jo svarīgākais – apmeklētāju drošība. Informācijas zīmes ne visur labi izvietotas.

Tīra teritorija, daudz atkritumu urnu. Parks pilda arī izglītošanas darbu. Līdzekļus iegūst ne tikai no apmeklētāju iemaksām takās, bet arī par katru skaisto skatu vietu. Daļu līdzekļu piešķir valsts.

Plitvices nacionālā parka ezeri kā viens no unikālākajiem dabas brīnumiem ir *UNESCO* aizsardzībā. 16 ezeri savienojoties veido brīnišķīgus ūdenskritumus. Šī vieta saistīta arī ar vācu rakstnieka Karlo Maja stāstu par indiāņu apaču virsaiti Vīnetū. Pēc šī darba motīviem uzņemtas trīs filmas, filmēšanai izmantotas arī Kornati nacionālā parka salas.

5 grupas dalībnieki iepazīstas arī ar Mukinjes ciemu, kurā atrodas Župa Maria Mojka baznīca, doktorāts un nacionālā parka administrācija.

Īss ieskats senākajā kūrortpilsētā **OPĀTIJĀ** un senā kultūrvēsturiskajā centrā **PULĀ**

Opātija ir maza pilsētiņa pussalas dienvidos – te ir daudz viesnīcu, kazino, burvīga pludmale, kas aicināt aicina, tā tiek saukta arī par *Mazo Parīzi* un tika uzcelta Hābsburgu valdīšanas laikā. Arī Dievidslāvijas laikā iecienīts kūrorts. Pilsētas mērs noteica savu politiku, daudz nepakļāvās režīmam. Izveidotas daudz dabas taku. Cilvēki brauc uzlabot veselību, jo gaiss gan pie jūras, gan mežainajā un kalnainajā apvidū ideāls elpceļiem.

Adrijas jūras piekraste visā tās garumā pieejama ikvienam, nav slēgtu teritoriju.

Visapmeklētākais reģions tomēr ir Istras pussala, kur dzīvo trešā daļa Horvātijas iedzīvotāju. Valsts pamatienākums ir tūrisms. Iemesls pussalas apmeklējumam ir dabas skaistums, labais vīns, garšīgie ēdieni un senās celtnes. Istras pussalas galvaspilsēta ir **Pula**, kurā atrodas ievērojams romiešu amfiteātris – piektais lielākais pasaulē!

Kaza ir īpašs šī reģiona dzīvnieks. Senāk iestādīja vīnogas, neko īpašu vīnogulājiem nedarīja, tikai rudenī novāca ražu, bet tad kādā vīnogulāju laukā ieklīda kaza, apgrauza tos. Raža bija daudz lielāka, tā saprata, ka vīnogulāji regulāri rūpīgi jāizgriež. Par godu kazai vietējās pašvaldības regulāri rīko dažādus pasākumus. Ikgadējs pasākums ir mis kazas un mistera āža kronēšana. Arī karogā ir kaza. Tā izrāda šim dzīvniekam cieņu.

AUSTRIJA.

GRĀCAS apkārtnē – tikšanās zemnieku saimniecībā Gleisdorfas laukos - mazie uzņēmēji, kooperācija, LEADER projekti. Lauksaimniecības zeme un darījumi ar to.

Saimniecība 26 ha platībā, nodarbojas ar auglīkopību jau no 1963.-64.gada. pirms dažiem gadiem, kad tēvs vēl saimniekoja, saimniecība bija ap 8 ha, bet dēls to paplašina. Pamatā audzē ābolus, arī plūmes, persikus. Izaudzēto nodod kooperatīvā, kura biedri. Samaksu saņem līdz nākošajā gada augustam (šogad 80 centi par kg sanāk). Lai arī gads bija ļoti slikts (lietus, krusa, bija auksts ziedēšanas laikā), raža ir laba. Lai gan parasti ap 60% no ražas ir nododami āboli un 40% aiziet sulai, tad šogad ~80% sulai. Daudz strādā, izglītojas, lai uzlabotu kvalitāti. Šogad arī 20 gadu veco noražojošo ābeļdārzu likvidēja, stādīs jaunas šķirnes. Katru gadu vismaz 2 kursi jāapmeklē. Ķīmiju lieto, bet ļoti stingras prasības. Piemeklē videi draudzīgāko, cik iespējams. Strādā ģimene, bet uz ražas novākšanas laiku paņem palīgus uz mēnesi, parasti cittautiešus (rumāņus), vietējie nevēlas šos darbus darīt.

Ģimenē mazi bērni. Bērnu dārzu apmeklē tikai pēdējo gadu pirms skolas, jo mājās vecmāmiņa un vectētiņš, tīrs gaiss, labs ēdiens, nav jāceļ mazie pirms 6iem no rīta. Uz skolu un b/d speciāli aprīkotā pašvaldības autobusā bērnus nogādā tikai šoferis, kas piebrauc pie katras mājas. Par pēdējo gadu bērnu dārzā vecākiem nav jāmaksā, jo bērniņi jā sagatavo skolai.

Ceļi līdz mājai ir pašvaldības, tā arī kopj, remontē.

Zaļos atkritumus ciemā kompostē.

Saimniecībai pašai mežs, stabi ābeļdārzam no tā. Tagad pāriet uz betona stabiem. No V veida metodes pāriet uz taisnajām rindām, jo vienkāršāk un lētāk. Neattaisnoja cerības.

Lauksaimniecības zemi var nopirkt jebkurš, tikai jāturpina nodarboties ar l/s; cenas kalna nogāzē ~20 000eiro/ ha, ainaviskās platības 40-60 tkst/ha

LPIA delegācijas diskusija par semināros dzirdēto, secinājumiem, ieguvumiem.

Kopsavilkums un secinājumi:

1. LPIA un ICMA vienojās par jaunu kopīgu projektu meklēšanu asociācijas biedru kapacitātes paaugstināšanai.
2. Pasaules izpildedzinātāju asociācijas (ICMA) Eiropas konference 2016.gadā notiks Čehijā, un LPIA pārstāvji piedalīsies novērotāju statusā.
3. Pašvaldībām lielākas tiesības, kā realizēt savas funkcijas, jo katrai ir tiesības izvēlēties ekonomiskāko un iedzīvotājiem efektīvāko risinājumu.
4. Pašvaldības lielums nav izšķirošākais funkciju realizēšanai un kvalitātes nodrošināšanai, bet svarīgi sadarboties ar kaimiņiem, veidojot optimālus "funkciju reģionus" (izglītība, satiksmes organizēšana, atkritumu apsaimniekošana u.c.)
5. Slovēnijā un Ungārijā pašvaldības vadītāju ievēl tiešās vēlēšanās. Šai sistēmai gan plusi, gan mīnusi, jo sistēma vēl nav iestrādājusies, nav strikti nodalīta atbildība, pārklājas deputātu un mēra atbildība.
6. Ungārijā veiksmīgi funkcionē kombinētā ievēlēšanas kārtība (piem., Budapeštas domi veido tautas ievēlēts mērs, katra pilsētas rajona vadītājs un atlikušie 9 deputāti no partiju sarakstiem. Kopā 33 deputāti)
7. Sadzīves atkritumu apsaimniekošana no savākšanas līdz apglabāšanai (infrastruktūru izveido, uztur, konteinerus pēc nepieciešamības izvieto pašvaldība) ir pašvaldību atbildība. Slovēnijā un Ungārijā ir pašvaldības nodeva. Līdz ar to ir vieglāk iesaistīt visus iedzīvotājus un uzņēmējus vienotā apsaimniekošanas sistēmā, pēc kolēģu teiktā - tā panākta ekonomiskāka un efektīvāka apsaimniekošana.
8. Ļoti lielu nozīmi pašvaldības pievērš degradēto teritoriju sakārtošanai, veidojot tās par sabiedrībai nepieciešamām, funkcionālām teritorijām. Tam paredzētas iespējas gan ar valsts, ES, gan pašas pašvaldības līdzekļiem
9. Budapeštā izveidota velo infrastruktūra (veloceliņi, velosipēdu noma, ērta norēķināšanās kārtība). No sliktākās sistēmas reģionā Budapešta kļuvis par modernāko.
10. Pašvaldību atbalsts uzņēmējiem ir tiešs un konkrēts, lai teritorijā stabili justos mazie un vidējie uzņēmēji, kas ir teritorijas stabilitātes garantis. Pašvaldība palīdz katram konkrēti atrast vajadzīgo projektu viņa darbības attīstībai, ir vidutājs sarunās ar banku u.c.finansētāju, dod aizņēmumu mazajiem, lai iespējas ātrāk "nostāties uz kājām", veido nepieciešamo infrastruktūru, rīko mārketinga un izglītojošus pasākumus.
11. Slovēnijā lielā mērā pašvaldības budžets ir atkarīgs no uzņēmējdarbības aktivitātes teritorijā. Valsts kompensē no sava budžeta pašvaldībām budžeta nepietiekamību, nav izlīdzināšana starp pašvaldībām.

12. Sabiedriskās organizācijas saņem dotācijas no pašvaldības budžeta konkrētiem mērķiem, kas aktuāli konkrētajā gadā teritorijā.
13. Austrijā veiksmīgi darbojas mazie uzņēmēji – zemnieku saimniecības, kuri savas produkcijas veiksmīgai realizācijai ir iesaistījušies kooperatīvos. Tas atvieglo gan produkcijas realizāciju, gan finanšu plūsmu (samaksu par realizēto produkciju).
14. Zemnieku saimniecību īpašniekiem noteikta stingra kārtība par nepieciešamo izglītību, lai varētu pilnvērtīgi strādāt un attīstīt savu zemnieku saimniecību.
15. Zaļie atkritumi ciema zemnieku saimniecībās tiek savākti un kompostēti.